

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

18. številka

MARIBOR, dne 19. aprila 1928.

57. letnik

Naše prvo gospodarsko delo.

Dne 18. marca smo z volnimi kroglicami pokazali, da smo Slovenci narod zase. Sami si hočemo gospodariti sami si rezati kruh. Vsi volilni napor centralističnih strank, ki so se izražale ne le v besni agitaciji od moža do moža, ampak v ogromnem tratenju narodnega denarja za čosopise, plakate in letake, s katerim so preplavljali Slovenijo in nastiljali ceste in pota, so ostali brez upliva. Narod se ni dal premotiti niti od izdanih milijonov, niti od obljubljenih krav. Gospodarsko zanimivo pa je vprašanje: Kdo bo plačal ogromne volilne izdatke naših nasprotnikov?

Radikali so imeli na razpolago državni mošnjček. Da jim ne bi hodili tudi demokrati in samostojneži v koruzo, so se jih znebili pred volitvami. Tem laglje so potem viničarjem in drugim obljubljali težke milijone in breje krave. Samostojni in liberalci pa so živeli od svojih posojilnic, hranilnic in bank. Tisoče in tisoče, milijone so dali na razpolago ti zavodi za volitve in še vedno dajajo za Sokole in orjunce. Ako bi delali ti zavodi samo z denarjem liberalcev in samostojnežev, socialdemokratov in republikancev, ne bi rekli ničesar. Vsak naj razpolaga s svojim imetjem kakor hoče. Žalostno pa je, da je morda polovica vsega denarja v teh zavodih iz ljudskih žepov. Z ljudskim denarjem so delali protiljudsko politiko na skledo slovenskega naroda. Marsikateremu volilcu, ki j vrgel kroglico v drugo škrinjico, se bodo sedaj odprle oči in s strahom se bo vprašal: Ali nisem tudi jaz podpiral centraliste s tem, da imam denar v njihovih zavodih? Pojdi in izbriši ta madež, vzdigni denar in ga naloži v slovenske narodne zavode, kojim načeljujejo možje, o katerih si prepričan, da ne bodo nikdar izdali naroda za skledo centralistične leče. S tem boš oslabil sovražnike, svojce pa podprl in okreplil, da bodo zamogli še bolj uspešno delati za narod. Denar je sveta vladar, pravi pregovor. Ne dajmo torej našim sovražnikom vlade, s pomočjo našega denarja. Samo poglej, kako lepo delujejo naše domače posojilnice, kako uradujejo naši možje. Vsi člani jamčijo s celim svojim premoženjem za tvojo vlogo, ki je popolnoma varna. Ako si v sili, ti postrežejo vsak hip, po nizki obrestni meri. Seveda te bodo vabile nasprotnе posojilnice in banke, češ, pri nas dobiš dvakrat večje obresti. Vprašaj jih, koliko obresti pa zahtevajo za posojilo? In ako si danes v srečnem položaju, da lahko vložiš 10.000 ali 20.000 K., ali veš sigurno, da čez leto ali dve leti ne boš rabil kredita? Ali se boš upal potem v domačo posojilnico, ko si prej iz gole sebičnosti podpiral nasprotno? Sosedbi bi se ti lepo zahvalili za tako ravnanje in bi ti rekli: Kjer si vlagal denar, tam vzemi tudi posojilo. To ne gre, da bi pri liberalcih nalagal, v sili pa prosil za našo pomoč. Naše kmetско življenje se suče tako, da nikdar ne vemo, kedaj bomo rabili posojilo. Blagor nam, ako ga dobimo potem po 6 ali 7 odstotkov. Samo poglejmo nekoliko okrog sebe in preštudirajmo razne panoge našega gospodarstva. Na Ptujskem polju so naši kmetje imeli med vojsko lepe dohodke od krompirja; celo repa jim je nesla lepe stotake. Na stotine vagonov se je naložilo in odpeljalo v velika mesta. Ta vir dohodkov je danes precej usahnil. Vinogradi so tudi bili do sedaj lep vir dohodkov, odslej pa morda ne bo več, ker se vino ne bo moglo prodati. Kdor je imel doslej naložen kapital v posojilnici, ga bo kmalu porabil in začel iskati kredita. Danes se kaže, da ima les lepo bodočnost. Kmetje in posestniki, ki imajo polne šume, bodo veseli, kakor so bili veseli naši vinogradniki, ko so meli polne kleti. Ko se pa bodo začeli racionalno izkoriščati ogromni gozdni zakladi po južnih delih države in bo izginil prometni zastoj, pa bo morda tudi za posestnike šum izginil zlati čas. Cena živine se kaj naglo spreminja! Danes je gospodar na konju, jutri nima toliko, da bi kupil prase. V dobrih in slabih časih pa morajo biti naše posojilnice tiste stranice slovenskega gospodarskega organizma, v katere se izliva ves denar in iz katerega črpajo naše gospodarske sile zopet moč v slabih časih. To pa je le mogoče potom izborne organizacije, in to imamo, hvala Bogu! Vse naše posojilnice so organizirane v Zadrुžni zvezi v Ljubljani, ki regulira denarni obtok, kakor človeško srce kri. Ako zbolí roka ali noga, ali kakí drugi del telesa, pošlje srce takoj v zboleli del večjo množino krvi da ozdravi in služi še dalje celoti. Tako deluje naša denarna centrala v Ljubljani. Kjer pešajo gospodarske moči našega naroda iz kateregakoli vzroka, in prosijo kredita, ga dobijo od Zadrुžne zveze v Ljubljani potom domačih posojilnic. Ko pa pridejo zopet boljši časi, je vsakega zavednega gospodarja sveta dolžnost, da vlaga preostali izkupiček gospodarstva v domačo posojilnico, da pride denar potom centrale zopet tje, kjer morda drugica panoga našega gospodarstva trpi. Tako pomaga Stajerc Kranjcu, Dolenjc Goričanu, posestnik gozdov vinogradniku, poljedelec živinorejcu, obrtnik kmetu, uradnik delavcu, narod — sebi. Samo tako bo slovensko narodno gospodarstvo ostalo zdravo, ker bi imelo iz sebe in po sebi dovolj moči in odporne sile na razpolago. Ves naš denar v domače posojilnice, kjer dobimo tudi kredit po nizkih cenah v času

potrebi! Ne zamudimo prve stopnje našega gospodar-
skega dela!

Politični ogled.

Država SHS. Volitve so poverile zastopstvo Srbije Pašiću, Hrvatske Radiću, Slovenije Slov. ljudski stranki in Bosne Jugoslov. muslimanski organizaciji, katero vodi dr. Spaho. Na podlagi takih volilnih izidov so bili radikalcem prisiljeni stopiti v dogovore z zastopniki Hrvatske, Slovenije in Bosne. Razgovori so se vršili med posameznimi skupinami na raznih mestih, skupno pa v Zagrebu koncem preteklega tedna.

Beograjska gospoda si je pogajanja in tudi sporazum predstavljala tako, kakor se je že od nekdaj vajena pogajati s protiljudskimi strankami, kakor so na primer demokrati. Mislila je, da bodo zastopniki Hrvatske in Slovenije za par ministrskih stolčkov vse podpisali ter tudi odobrili protinarodno politiko, pa morala je uvideti, da ima opravka s pravimi ljudskimi zastopniki, ki ne odnehajo od pravičnih zahtev svojih volilcev. V Zagrebu se je zahtevalo, da morajo radikali najprej vse popraviti, kar se je doslej zagrešilo v kulturnem, upravnem in gospodarskem oziru. Hrvatske zahteve je narekoval Radić, slovenske dr. Korošec, bosanske pa dr. Spaho. Vse se je napisalo in podpisalo in vsaka skupina ima po en tak zapisnik predsporažuma ali pogojev, ki se bi morali izpolniti od radikalne ali srbske strani, da lahko pride do sporazuma. Čim prej izpolnijo radikali dane obljube, tim bolje, če jih pa požro, potem je za njih najslabše. V tem slučaju se morajo zopet vezati z demokrati in ob novih volitvah ne bodo več zastopniki Srbije.

Zapisnik zagrebskega predsporazuma je vtaknil g. Pašić v žep in sedaj odlaša in gleda na desno in levo. Od radikalskih zastopnikov v Zagrebu sprejete obveze so precejšnja pokora za radikalno stranko, pokoro delati ni prijetno, in zato bi en del radikalov rad nazaj v zvezo z demokrati, dočim hočejo drugi nadaljevati sporazum s Hrvati in Slovenci in se najdejo tudi tretji, ki premišlujejo, kako bi Slovenci in Hrvati prevarili, izvalili od njih še kako pomoč, a pustili na stran vse dane obljube ter čas lepo porabili za nove volitve po novoprikrojenem volilnem redu.

Poskusijo lahko eno in drugo, če poteptajo dane obljube, imajo sami škodo in še večno sramoto, Slovenci in Hrvati pa ne bodo tako lahko goljufali. To bi lahko videli že iz velikanskega shoda, ki se je vršil v nedeljo v Zagrebu. Iz cele Hrvatske se je zbralo krog 100.000 ljudi na obširnih ravninah zagrebške okolice, kjer se je kljub slabemu vremenu vršil veličasten shod od 11. ure dopoldne do 3. ure popoldne. Radič je razložil položaj v državi in pa potek razgovorov z beograjskimi odposlanci. Hrvat in Slovenec hočeta biti Srbu svobodna in enakepravna brata, tudi Srb-seljak hoče to, a beograjska gospoda ne pusti, ki svoj narod zapečuje in hujska ter vrši najgrše in najsramotnejše delo s tem, da hoče brata bratu napraviti za blapca, da bi razprto in nezadovoljno ljudstvo lažje izmозgavala. Hrvatski pokret ni od večjara, temveč ima svojo staro in slavno zgodovino ter po svoji kulturi tudi vizitkarto za celo Evropo. Hrvatski narod je do zadnjega diha za ruski narod, ceni pa tudi Nemce, ker so delavni, ker so se otresli carskega gospodstva in nočejo nikdar več proti malim narodom.

V zaključnem govoru je Radič govoril o obljubah, ki so jih dali radikali. Našteti jih ni mogel, ker so Srbi hoteli, da ne pridejo še v javnost, pristavil je pa, da Beograd lahko svoje obljube potepta, a da bo pri tem imel sam največjo škodo in zmedo, sporazum Hrvatov in Slovencev je pa tako močan, da bo znal varovati in izvojevati svoje pravice. — Kot zastopnik Slovencev se je oglasil na shodu poslanec SLS Brodar, ki je med navdušenim odobravanjem zagotovil Hrvatom zvestobo za zvestobo.

Za predsednika v ponedeljek otvorene narodne skupščine je bil izvoljen radikalec dr. Peleš, obrazovali so se tudi posamezni klubi, kakor radikalski, demokratski, zemljoradniški, nemški in muslimanski. Za predsednika Jugoslovskega kluba je bil soglasno izvoljen dr. Korošec, za podpredsednika dr. Sudarevič in prof. Sušnik, za tajnika pa K. Skulj in Geza Siftar. Blagajnik je Janez Brodar. V permanentni odbor kluba so bili izvoljeni: dr. Hohnjec, Brodar, Gostinčar in dr. Kulover. — Pucelj je sam in se potika okrog z dvema uskokoma iz Radičeve stranke, ker ga zemljoradniki ne marajo. Demokratski in radikalni poslanci so se hudo zmerjali, zemljoradniki so pa radikalcem klicali, da so ubijalci, ker so pri volitvah ubili zemljoradniškega agitatorja Baljiča. — Ko je bila prebrana ostavka vlade, so se poslanci med hrupom razšli.

Zvečer so orjunci v Zemunu napadli muslimanske poslance in policija je trpela, da je banda pred hotelom klela turškim poslanca Boga, grozila, da jih

pobije ter metala kamenje v okna. Ko sta se drugi dan v skupščinskem predsedništvu pritožila dr. Spaho in dr. Korošec, so se nekateri radikalni poslanci še smejali.

Italijanski fašizem je hlinil veri in Cerkvi prijazno lice, da bi spravil razkol v italijansko ljudsko stranko ali popolare. Kongres popolarov je pa fašiste silno razočaral, ker je sijajno zmagal voditelj popolarov Don Sturza, ki fašizem odločno odklanja.

Proti francoski vladni politiki je ostro nastopil opozicijski Herriot, ki dolži vlado, da ogroža državo z velikim militarizmom, s slabo in nasilno politiko proti Nemčiji, z odtujavanjem od Anglije in pa s slabim finančnim gospodarstvom.

Društva narodov. Svet društva narodov je začel z zasedanjem. Politični oddelek Društva narodov bode razpravljal pred vsem o pritožbi Madžarske proti Rumuniji radi ekspropriacije nepremičnin, ki so bile last onih prebivalcev v Rumuniji, ki so optirali za Madžarsko. Nato bo ta oddelek Društva narodov razpravljal o pritožbi Bolgarske nad gotovimi grškimi odredbami v Zapadni Trakiji. Nadalje se bo razpravljalo o bolgarskem predlogu, da naj se prenese kontrola Bolgarske v vojaškem oziru na svet Društva narodov, ker je po mnenju Bolgarske odveč, da bi se postavil garancijski komite, kajti Bolgarska je zadostila vsem svojim obveznostim, ki so vojaškega značaja in ki izvirajo iz mirovne pogodbe. Za tem pride na vrsto ureditev meje med Češkoslovaško in Madžarsko v rudarskem okrožju pri Salgo-Tarjan.

Tedenske novice.

Naše čitatelje opozarjamo, da so po mestih edino ti-le denarni zavodi naši: Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica, Ljudska posojilnica v Celju, pri »Belem volu«, Kralja Petra cesta, 1. nadstropje, Kmečka hranilnica in posojilnica v Ptuj. Vsi drugi denarni zavodi po teh mestih so liberalni. Nalagajte le pri naših denarnih zavodih denar, ker so najbolj varni!

Prošnja slovenskih vojakov iz južne Srbije na poslane naše stranke. Pretiranost, katero so začeli od početka volitev pa do danes nad nami Slovenci znašati (posebno z vojak), smo prisiljeni, da si iščemo pomoči pri naših slovenskih braniteljih, v katere edino še imamo zaupanje. Da ne bom oviral čitatelja v čitanju, bom takoj prešel na stvar: Ze dolgo let so se čitali v moji hiši slovenski časopisi: »Slov. Gospodar« in »Domoljub«. Ker sta se mi ta dva časopisa priljubila že v mladosti, sem si jih naročil tudi semkam v Macedonijo. A kljub temu, da je po ustavi dovoljeno čitati časopise vsakemu državljanu, to nam vojakom zabranjujejo. To zabranjevanje še pred volitvami ni bilo tako neznosno, ali kakor hitro se je obrnilo kolo sreče na zmago Slovenske ljudske stranke, so začeli najstrožje zabranjevati vsak slovenski časopis. Tako se godi vsem vojakom Slovincem. Evo vam moj slučaj: Ker ssem vedno redno čital naročene mi časopise — katere je pa vedno prej prečital moj predpostavljani, ne da bi dajal kakšne pripombe — ali čim je zmagala SLS, je vsako malenkost takoj vzel za krivico. Pred par dnevi me je poklical na odgovor, zakaj sem čital slovenske časopise in na tej osnovi me je obtožil kot politično sumljivega in dela na to, da zgubim svoj čin narednika in da se odpustim kot državnim koristim škodljiv. Obenem me je kaznoval z 20 dnevnim zaporom. — Tako živimo vsi Slovenci tukaj v Južni Srbiji, ker živimo, kakor pri nas živina v ograji. Ker pa imamo vsi veliko zaupanje v naše slovenske voditelje, zato jih prosimo vsi tukajšnji slovenski vojak, da naj gledajo vsaj na to, da pridemo čim prej služiti v naše kraje in da se zahteva od vlade naše zavarovanje.

Podčastniki in vojakci-Slovenci iz Skoplja.

Cerkvena pobožnost v Brezno ob Dravi. Sv. Miklavža častijo zlasti ob vodah. Prosijo ga pomoči v nevarnosti za življenje. Tako je tudi pri nas, več sto let stara, od papeža Klementa IX. l. 1669. z odpustki obdarovana bratovščina sv. Miklavža. Udje molijo vsaki dan eden oče naš k svetniku in darujejo na leto par soldov za svete maše ob določenih dnevih in za molitev ob nedeljah. Svojo »bratovsko nedeljo« imajo takoj po šentjurski (na Remšniku), torej letos 29. aprila. Takrat je dvojna služba božja, darovanje za brezniško cerkev, pobiranje udnine, vpisovanje družbenikov in kramarski sejem. Bog usliši priprošnje svojega služabnika-svetnika v blagor njegovim častilcem na duši in na telesu.

Smrt obmejnega Slovence. Iz Pernic nad Muto nam poročajo: V ponedeljek, dne 9. aprila je umrl po mučni bolezni Peter Golob, pd. Urh, posestnik na Mlakah, star komaj 40 let. Dolga huda bolezen žledčni rak mu je ugasnila luč življenja. Imel je lepo, z modernimi stroji opremljeno posestvo, 5 minut onstran meje. V razburjenih dneh vojaškega pohoda leta 1919 je moral z drugimi vred tudi on mnogo trpeti, a povračila ni dobil nikakega. Vse to bi se še kolikor toliko pozabilo, hujši udarec zanj je bila zgrešena državna meja. Nesrečne nove meje ni zakrivilo